

4. Кондратьева Н.Е., Мордовина Л.В. Ток-шоу как жанр современной массовой культуры [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.analiculturolog.ru>

5. Косюк О.М. Розважальна функція електронних ЗМІ: світовий контекст та національні особливості: дис. ... кандидата філологічних наук : 10.01.08 / Оксана Михайлівна Косюк . – К., 2006. – 178 с.

6. Могилевская Э. Ток-шоу как жанр ТВ: происхождение, разновидности, приемы манипулирования [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.relga.ru>

7. Недопитанський М.І. Телевізійне ток-шоу: секрети популярності та виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.journ.univ.kiev.ua>

8. Салюк Т. Готовимся проводить ток-шоу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.adic.org.ua>

9. Томак М. «Барьер» для ток-шоу. Особенности украинской адаптации американских форматов [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.day.kiev.ua>

10. Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен. – М.: Мир, 1980. – 406 с.

11. Цибулько К. Ток-шоу як об'єкт телекритики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.franko.lviv.ua>

А. Рудченко

аспірантка Інституту журналістики

КНУ імені Тараса Шевченка;

асистент кафедри журналістики

ДонНУ імені Василя Стуса

ІНТЕРНЕТ-МЕДІА ТА ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ МЕДІАДИСКУРС: ТОЧКИ ДОТИКУ

Протягом різних історичних періодів українська держава перебувала під пануванням внутрішньоконтинентальних імперій (Російська імперія, Австро-Угорська імперія), а також у складі тоталітарного наддержавного утворення – Радянського Союзу.

Колоніалізм не є чітко історично окресленим, завершеним явищем. Колоніалізм існує сьогодні, він розвивається й видозмінюється, набуває неоколоніалістичної форми і проявляються у вигляді економіч-

ного, культурного, інформаційного панування. Сутність колоніалізму полягає у насаджуванні політики нерівноправ'я, визискування, диктату, меншовартості. Вищеназвані фактори формують актуальність існування постколоніальних студій, проведення досліджень різноманітних проявів постколоніальності.

Такі прояви існують і в медійному дискурсі. Це різноманітні міфи, насаджувані країнами-колонізаторами, травми і постравами, спричинені нав'язуванням меншовартісності, нівеляцією культури, що відбувалися в межах інформаційної й соціальної політики імперій. Дослідження проявів колоніальності, антиколоніальності, постколоніальності, тоталітаризму й посттоталітаризму в українській публіцистиці є актуальним з точки зору розуміння окреслених історичних періодів, проживання і переосмислення досвіду, формування нової медійної культури українця, що дозволить розуміти українські інтереси і відокремлювати їх від нав'язаних в інформаційному просторі.

Період української колоніальної історії мав вплив на всі сфери суспільного життя. В українських медійних повідомленнях і сьогодні залишилися прояви колоніальності. *Метою дослідження* є наголосити на існуванні колоніальних міфів у медіадискурсі, виокремити певні, найбільш вживані міфи та довести їхнє використання в медіа на прикладах. Наявність таких факторів формує актуальність існування постколоніальних студій, актуальність проведення досліджень різноманітних проявів постколоніальності, а отже, визначається й *актуальність* нашого дослідження.

Колоніальність – це політика колоніального пригнічення. Українська історія свідчить про те, що Україна в різні періоди свого існування була колоніальною державою. Основними державами-гегемонами, що панували на українських територіях, були Російська імперія (а також, згодом, Радянський Союз) та Австро-Угорська імперія.

Категорії колоніального та постколоніального наразі активно досліджуються вченими. Теоретиками й основоположниками теорії постколоніалізму є Едвард Саїд, Гаятрі Співак, Майкл Беррет-Браун, Гомі Бгабга. Зокрема, про орієнталізм та постколоніальний дискурс культури говорить Сергій Троян. Про постколоніалізм і культуру також пишуть українські дослідники Тамара Гундорова, Олег Ільницький, Марко Павлишин, Наталя Овчаренко, Софія Філоненко, Олена Кобчінська, Олександр Михед тощо; польські дослідники Катажина Глінянович, Даріуш Скурчевський. Володимир Кулик вивчає дискурс українських

медій як окрему дослідницьку категорію, його зв'язок з категоріями влади, ідентичності, ідеології.

Історик Орест Субтельний акцентує увагу на проблемах, відображення яких потрібно шукати в недійному та літературному дискурсах: «Висвітлюючи історію України, я зосереджуюсь переважно на двох темах. Одна з них – це відсутність в українців власної держави. Якщо заснування та зміцнення останньої є домінуючою рисою історії більшості народів, то цього не можна сказати про українців. Їхні невдачі у спробах здобути самостійність складають один з основних аспектів національного досвіду. Отже, українське минуле – це головним чином історія народу, змушеного боротися за виживання і розвиток поза впливом тієї чи іншої цілком сформованої держави» [6, с. 15].

З огляду на часте вживання у нашому дослідженні термінів «колоніальний» та «постколоніальний», вважаємо за потрібне їх окреслити й розділити у смисловому полі. Під «колоніальним» мусимо розуміти історичні реалії, притаманні певному відрізку чи етапу історії, під «постколоніальним» – вплив імперських реалій на сьогодення, що зберігся у різних сферах суспільного життя.

Сучасні українські засоби масової інформації хронологічно (в часі) можна вважати постколоніальними, позаяк за змістом та семантикою, постколоніальними їх не назвеш. Нині постколоніальний характер політичного дискурсу мас-медіа України позначений недовершеністю, амбівалентністю, розмитістю. Попри те, що постколоніальний дискурс видозмінюється та розширюється, його повноцінний розвиток та функціонування в Україні все ще залишається проблематичним [2].

У науковій праці «В обіймах імперії. Російська і українська літератури новітньої доби» М. Шкандрій окреслює поєднання парадоксальних нюансів імперських позицій: «братерської» прихильності до «малоросів», успішно інтегрованих в імперську цивілізацію; другою позицією виступає зневага до «хохлів», ставлення до них як до меншовартісних, «селюків», «бидла» тощо; існує ще позиція ненависті до «мазепинців», які відмовляються прийняти нав'язані їм імперією хохляцько-малоросійські ролі. М. Шкандрій декларує явище само ненависті колонізованого народу як результату «інтернаціоналізації класових, культурних, національних стереотипів». Згідно з висновками науковця, всякий публічний дискурс не лише відбиває реальність, і не просто впливає на неї й на наше до неї ставлення, а й змінює, «репрезентує», творить, стає сам своєю пар-реальністю, набагато

реальнішою, переконливішою і впливовішою, ніж уся та реальність, яку він нібито описує [5, с. 24].

Для розробки критеріїв аналізу медіаповідомлень необхідно виділити ознаки колоніального дискурсу. Аналізуючи праці дослідників колоніалізму, можна виокремити такі ознаки колоніальності:

- меншовартість, принижене становище мешканців колонізованих територій (Згідно з С. Трояном: «У колонізованих розвивається колоніальна ментальність і згодом культурне низькопоклонство по відношенню до культури країни-завойовника, яка нав'язує колонізованому свою месіанську культуруносну функцію» [7].
- ненависть і приниження інших рас (проблема расизму у західному трактуванні постколоніальної теорії) (За Е. Саїдом).
- існування української культури всередині «імперської» культури [1].
- травми і пострави, що з'являються через комплекс національної неповноцінності (за «Постколоніалізм. Генерації. Культура», 2014).
- вторинність українських національних інтересів (за «Постколоніалізм. Генерації. Культура», 2014).

Завданням нашого дослідження є пошук прикладів наявності такого дискурсу. Наводимо такі приклади, віднайдені в українських онлайн-медіа (сайти, що входять в десятку найбільш рейтингових в Україні, згідно з дослідженнями Української Інтернет-асоціації, 2017 р.).

1. *«5 апреля в Европарламенте состоялось обсуждение вопроса безвиза, во время которого было констатировано, что Украина в выполнении требований для введения безвизового режима с Евросоюзом «даже превзошла ожидания» в плане воплощения реформ»* («*Цензор.net*», 6 квітня 2017 року). Тут можна говорити про комплекс меншовартості – сусідні держави не очікували від України багато, а тому стверджують, що вона перевиконала очікування.

2. *«Пришлось повысить зарплаты»: украинский бизнесмен пожаловался на безвиз с ЕС»* («*Обозреватель*», 26 вересня 2017). Українці в цій публікації характеризуються як люди умовної «нижчої» категорії, такі, хто не потребує високих заробітних плат. І тільки безвізовий режим з країнами Європейського Союзу змушує роботодавців пропонувати українцям конкурентну заробітну плату.

3. *«Шаг в правильном направлении: Путин поддержал безвизовый режим Украина-ЕС»* («*Обозреватель*», 23 грудня 2016). У цій

публікації йдеться про те, що дії України потребують підтримки, схвалення російського президента – хоча ні з юридичної, ні з етичної та моральної точок зору ми, звісно, не можемо говорити про виправданість такого судження. Водночас, таке твердження є наслідком колоніальних реалій – мешканці колоніально-залежної держави потребують схвалення «згори», неспроможні й бояться самостійно приймати рішення.

4. *«Україна замінила Росію Європою – тепер питання в тому, коли окупляться старання українців» («ТСН», 9 червня 2017).* Тут декларується потреба в заміні, в державі-«гегемоні», що може керувати й схвалювати дії України, відсутність самостійності у прийнятті рішень.

5. *«Безвизовий режим с ЕС: Украине «придется подождать» – СМІ» («Обозреватель», 24 лютого 2016).* Тут відбувається диспозиція України, як держави «третього світу», такої, на інтереси якої можна не зважати. Україна позиціонується як така держава, яку можна відкинути, змусити почекати тощо.

Отже, в українському медіа дискурсі присутні приклади постколоніального трактування фактів. Це своєрідні фрейми, через які подаються факти з суспільної дійсності. Такий медійний дискурс впливає на розвиток української свідомості, на відсутність створення національного міфу на протигагу колоніальному й постколоніальному міфу. Така медійна реальність потребує подальшого дослідження й розробки, цьому ми плануємо присвятити наші подальші дослідження.

Список використаних джерел

1. *Грабович Г., 1997, Польсько-українські літературні взаємини: питання культурної перспективи, [в] ЕГО ЖЕ, До історії української літератури, Київ, с. 138-169.*

2. *Онуфрив С. Т. Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 «журналістика» / С. Т. Онуфрив. – К., 2005. – 20 с.*

3. *Павлишин М. Постколоніальна критика і теорія / Марко Павлишин // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996. – С.531 – 535.*

4. *Постколоніалізм. Генерації. Культура. / за ред. Т. Гундорової, А. Матусяк. – Київ : Лаурус, 2014. – 336 с. – (Серія «Теоретичні ревізії»; вип. 4).*

5. *Рябчук, Микола Постколоніальний синдром, спостереження. – К.: «К.І.С.», 2011. – 240 с.*

6. *Субтельний Орест. Україна: історія / Пер. з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. сл. С. В. Кульчицького. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.: іл.*

7. *Троян С. Орієнталізм і постколоніальний дискурс у контексті «постмодерністського виклику» / С. Троян // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 2015. – Вип. 24. – С. 345-354. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzm_2015_24_22/*

Я. Самко –
студентка факультету журналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»
Науковий керівник: старший викладач
Писаренко Л. М.

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЇ НА ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

У сучасному світі вплив засобів масової комунікації на особистість набув великого значення. Адже увесь процес формування індивіда проходить в оточенні мас-медійних засобів. Провідна роль у здійсненні інформаційного впливу на людину сьогодні належить телебаченню та інтернету.

Якщо в 70-80-ті роки телевізор вважався розкішною, то зараз це незамінна річ у кожній пересічній українській родині. Телебачення з роками поступово витісняє газети й журнали та конкурує з радіо, так як у своєму сприйнятті надає не лише аудіоінформацію, а й візуальну, що, у свою чергу, дозволяє споживачу споглядати яскраву картинку, не замислюючись про зміст. Слід зауважити, що в наслідок збільшення потреби аудиторії у швидкості надання їй інформації – зростає й оперативність подачі повідомлення. Але такий успіх, як правило, ускладнює можливість контролю за чистотою ефіру.

Ще одним із провідних засобів впливу на особистість є нещодавно винайдений, апробований та доступний нині кожному, високошвидкісний Інтернет. Донедавна цей засіб комунікації застосовували лише на великих підприємствах та організаціях різного профілю. На сьогодні ж